

Woorden, bewoordingen, monumenten

Hugo Sonnevile

D. TOUJOUR, J.P. STEEVENS. *C'est quoi ça? Un dictionnaire d'images français*. Tekeningen: Alexandra Pillaert. – Brugge, Die Keure, z.j. [2007], 29,5 x 21, 95 p., ISBN 978-90-8661-135-5, € 14,50.

Na *C'est quoi ça?*¹ uit 1989 bezorgt D. Toujour, in samenwerking met J.P. Steevens, onder dezelfde titel, een nieuw beeldwoordenboek Frans.

Het leermiddel is gebaseerd op zevenenzeventig pagina's met ensembles van tekeningen,² nu in kleur, die elk gemiddeld een veertigtal substantieven met betrekking tot een bepaald thema in beeld brengen.

De cijferverwijzingen bij de tekeningen zijn naargelang van het niveau (beginners, halfgevoorderden, gevorderden) in drie verschillende kleuren gedrukt. In de op dezelfde pagina's gedrukte ééntalig Franse woordenlijsten wordt de indeling per moeilijkheidsgraad aangehouden, zodat leerlingen en studenten – het lexicon is immers voor een heel ruim publiek geschikt – de meer dan drieduizend termen progressief kunnen assimileren. Ludieke elementen in het beeldmateriaal zorgen voor welkome afwisseling. Op elke pagina zijn onderaan 'actes de parole' en idioom toegevoegd, onder de vorm van een korte dialoog ('Des mots en action'), geflankeerd door een vier- of vijftal regels 'Variations'.

Van deze uitgave verscheen onlangs een Spaanse versie, door F. Hemeryck en J.P. Steevens. *¿Qué es esto? Diccionario visual español* wordt in het decembernummer van dit tijdschrift besproken.

Jean Claude BOLOGNE. *Qui m'aime me suive. Dictionnaire commenté des allusions historiques*. – Paris, Larousse (België: via Dilibel, Bruxelles), 2007, 20,5 x 14, 303 p., ISBN 978-2-03-582691-6, € 11,10. LE SOUFFLE DES MOTS.

Ontwikkelde personen maken wel eens gebruik van uitdrukkingen als 'naar Canossa gaan', 'wait and see', 'la réforme, oui! la chienlit, non!', een 'éminence grise', 'het ei van Columbus', 'wie mij liefheeft, volg mij'. Op die manier geven zij een knipoog aan hun geletterde lezers of gesprekspartners, met de prettige zekerheid dat de toespeeling door hen begrepen en gesmaakt wordt.

¹ D. Toujour, *C'est quoi ça? Un dictionnaire d'images français*. Tekeningen: Studio D. Vandamme. Brugge, Die Keure, 1989, 29,5 x 21, 101 p. Zie de bespreking van de herdruk uit 1996, in *Romaneske*, 24ste jg., 1999, nr. 2, p. 67-68.

² Het beeldwoordenboek bestaat uit negen grote delen, over respectievelijk de mens en het dagelijkse leven, voeding en werk, woning en tuin, vervoer, openbare diensten, sport en vrijetijdsbesteding, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, de natuur.

Jean Claude Bologne inventariseert, verklaart en becommentarieert in *Qui m'aime me suive* enkele honderden vaak gebruikte formules die naar historische personages, gebeurtenissen en toestanden verwijzen. Alle periodes, van de klassieke oudheid tot de twintigste eeuw, komen aan de orde. De artikelen hebben allemaal dezelfde opbouw, namelijk drie in omvang toenemende delen. Onmiddellijk na de ingang volgt, als eerste deel, een definitie c.q. verklaring. Het tweede deel documenteert en refereert in kort bestek: na een recent tekstvoorbeeld, meestal uit de media, als bewijs dat de formule nog courant gebruikt wordt, preciseert de auteur naar welk personage c.q. feit ze verwijst³ en citeert hij, meestal in de oorspronkelijke taal en waar nodig met een Franse vertaling, de historische bron. In het derde deel gaat J.C. Bologne de verteltoer op en legt hij uit wie in welke omstandigheden de formule de wereld instuurde. Dankzij dit derde deel kan het naslagwerk tegelijk als (essayistische) literatuur gelezen worden. De meeste artikelen worden besloten door een beknopte bibliografie. Twee registers (sleutelwoorden, persoonsnamen) bieden hulp bij het ontsluiten van het boek, dat een vervolg vormt op *Les grandes allusions: dictionnaire commenté des expressions d'origine littéraire*⁴ en *Les allusions bibliques: dictionnaire commenté des expressions d'origine biblique*⁵ van dezelfde schrijver.

Valérie DEJARDIN. *La route des abbayes*. – Namur, Région Wallonne: Institut du Patrimoine Wallon, 2006, 22,5 x 11, 164 p., ISBN 978-2-9600421-8-4, €12 (€ 15: le livre et la carte achetés ensemble). ITINÉRAIRES DU PATRIMOINE WALLON, 1.

Valérie DEJARDIN. *De abdijenroute*. Vertaling: Miles Translations. – *Ibid.*, 2006, 22,5 x 11, 164 p., ISBN 978-2-9600421-3-9, € 12 (€ 15: het boek en de kaart samen). ITINÉRAIRES DU PATRIMOINE WALLON, 1.

La route des abbayes / De abdijenroute. Carte routière et touristique / Toeristische wegenkaart 1:250 000. Réalisé par Institut Géographique National / Nationaal Geografisch Instituut. – *Ibid.*, 2006, 22 x 11 (1 blad, recto, 65 x 100), ISBN 978-2-9600421-9-1, € 7. ITINÉRAIRES DU PATRIMOINE WALLON.

Het Waalse abdijenlandschap is ongemeen rijk en gevarieerd. Van ruïnes van middeleeuwse kloosters (Aulne, Villers-la-Ville) tot de nieuwe trappistenabdij van Orval, die vanaf 1929 in een moderne variant van de neostijl naast de ruïnes van de oude abdij verrees, en tussendoor de imposante complexen (Gembloux, Floreffe, Doornik, Heilisse...) die de 18de-eeuwse architect Dewez in opdracht van abten en prelaten bouwde: verscheidenheid alom, niet alleen wat chronologie en stijl betreft. De huidige bestemming van de geselecteerde abdijen is niet minder verscheiden. Vier monasteria huisvesten religieuze gemeenschappen,⁶ in enkele com-

³ Er wordt altijd een zo precies mogelijke datering gegeven.

⁴ Paris, Larousse, 1989 (zie de bespreking in *Romaneske*, 15de jg., 1990, nr. 2, p. 69). De recentste uitgave verscheen onder de titel *Qu'importe le flacon ... Dictionnaire commenté des expressions d'origine littéraire* (ibid., 2005).

⁵ Paris, Larousse, 1991 (cf. de recensie van de uitgave uit 1999 in *Romaneske*, 25ste jg., 2000, nr. 3, p. 71-72). De jongste uitgave draagt de titel *Au septième ciel. Dictionnaire commenté des expressions d'origine biblique* (ibid., 2005).

⁶ Bois-Seigneur-Isaac, Luik (Paix-Notre-Dame), Orval en Dinant (Lefte).

plexen zijn onderwijsinstellingen⁷ ondergebracht. De overige hebben doorgaans een museale⁸ of recreatieve⁹ functie gekregen.

De met talrijke kleurenfoto's geïllustreerde gids laat het brede publiek met dat patrimonium kennismaken in zeven regionale parcours, goed voor drieëndertig abdijen, die elk vrij uitvoerig gepresenteerd worden. De auteur vat de geschiedenis van de monasteria samen en beschrijft het bouwkundige en, desgevallend, het overige erfgoed. Het boek verstrekt voorts praktische informatie: post- en e-mailadressen, telefoon- en faxnummers, websites, openingstijden, eventuele faciliteiten en (horeca)diensten.

Als aanvulling van de regionale parcours worden meer dan veertig kerkelijke gebouwen¹⁰ kort voorgesteld, alsook een aantal commerciële brouwerijen die Waalse abdijbieren produceren. Voor de Waalse trappistenbierbrouwende gemeenschappen is de nodige plaats ingeruimd.

Samen met het boek, dat zowel in het Frans als in het Nederlands verkrijgbaar is, is een met foto's geïllustreerde overzichtskaart leverbaar.

Zoals de andere publicaties uit de reeks 'Itinéraires du Patrimoine Wallon',¹¹ heeft het nieuwe boek de taak om het Waalse erfgoed te promoten, zowel bij kaas- en biertoeristen als bij cultuurreizigers, voor wie de auteur specifieke thematische routes uitstippelde.

⁷ Bonne-Espérance, Gembloux, Floreffe.

⁸ Stavelot (met onder andere het Musée Guillaume Apollinaire), Seraing (Val-Saint-Lambert), Hôpital Notre-Dame à la Rose (Lessines) e.d.

⁹ Cambron (nu onderdeel van het Parc Paradisio), Heilisseem. Enkele sites verwelkomen leerlingen op schooluitstap.

¹⁰ Een ruime meerderheid van abdijen (Flône, Maredsous, Malonne e.a.) en abdijkerken (Saint-Jacques te Luik, basiliek van Saint-Hubert); voorts refugiohuizen, kathedralen en kapittelkerken.

¹¹ *Itinéraires art nouveau* (L. Ancion, 2006), *Archéopass. La route du patrimoine archéologique* (C. Dupont, 2007), *La route du patrimoine industriel* (V. Dejardin, 2007) en *La route des beffrois de Belgique et de France* (2008). Bij elk van deze publicaties, die alleen in het Frans verschenen, is een bijbehorende kaart verkrijgbaar.